

TAQLID SO'ZLARNING PRAGMATIK XUSUSIYATLARI

Dilmurodova Shahzoda Istam qizi

Buxoro davlat universiteti

Filologiya fakulteti(o'zbek tili) 1-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada taqlid so'zlar pragmatik xususiyatining bir necha badiiy asarlarda ifodalagan mazmuni misollar orqali yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Taqlid so'zlar, pragmatik xususiyat, predikat vazifa

Taqlid so'zlar nutqning alohida qismini tashkil qiladi. Ular atrofdagi dunyoda eshitiladigan turli xil tovush, hodisalarning og'zaki takrorlanishini ifodalaydi yoki turli vizual va majoziy tasvirlarning nomidir. Bular, taqlid so'zlar bevosita ifodali va ko'chma shaklda tirik mavjudotlar va turli predmetlar tomonidan yasalgan tovushlarni bildiradi yoki yorug'lik hodisalari va turli harakatlar haqida fikrlar ifodalaydi. Taqlid so'zlar u yoki bu harakat yoki voqelik obrazini go'zal va yaxlit tarzda qayta yaratadi. Ular ushbu alohida hodisa, harakat, tovush yoki tasvirni tavsiflaganligi sababli, ularning ma'nosi oddiy so'zlarning ma'nolariga qaraganda kamroq umumlashma darajasiga ega. Shu bilan birga, taqlid so'zlar har doim u yoki bu hodisani aniq ifodalilik bilan tavsiflamaydi, butun nutqqa hissiy rang beradi. Taqlid so'zlar o'zlari ko'rsatayotgan hodisani yuzaga keltirgan harakatni jonli va jonli tasavvur qilish zarurati tug'ilganda ham predikat vazifa bajaradi. Taqlid so'zlar katta emotsionallik, ta'sirchanlik bilan ajralib turadi. Ularning aksariyati ma'nosining emotsional baholovchi ekspressiv va stilistik komponentlarni o'z ichiga olgan stilistik konnotatsiyaga ega. Ko'pincha badiiy asarda muallif taqlid fe'llari yordamida o'z personallarini xarakterlaydi, personajlariga o'z munosabatini bildiradi. Ba'zi taqlid so'zlar turli tovushlarning asl taqlidlarini qayta ifodalash uchun emas, balki kengroq ifodalash uchun xizmat qiladi. Bu taqlid so'zlarning pragmatik xususiyati deyiladi. Bunga misol qilib quyidagilarni keltirish mumkin.

Badiiy asar nomi	Taqlid so'z qatnashgan qism	Taqlid so'zning pragmatik xususiyati
Yulduzli tunlar	Shunchalik abgorligi bilan Samarqand yetti oylik qamalga chidaganda o'n ikki ming qo'yi bor Andijon qo'rg'oni Xo'ja Abdulladay dovyurak odam rahbarligida hali besh-olti oy <u>"qilt"</u> etmay turishi shubhasiz tuyulardi	Bu yerda taqlid so'z Xo'ja Abdullaning Andijon dushmanlaridan himoya qila olishini, yovga osonlikcha taslim bo'lmasligini ifodalaydi. Uning vatanparvarligini va dovyurakligini tasvirlaydi.
Ulug'bek xazinasini	Mirzo Ulug'bek patirni olib ushatdi, ushatdi-yu hayron bo'lib qoldi. Patirning orasidan naycha qilib bir qog'oz chiqdi. Mirzo Ulug'bek yuragi <u>"shig"</u> etib qog'ozni ochdi. Imzo chekilmagan. Nomalum kimsa unga haq taolodan inoyat tilab, dorussaltanada bo'layotgan hodisalardan voqif qilgan.	Taqlid so'z Ulug'bekning o'y – xayollarini yoritadi, bu xatga ishonish yoki ishonmaslik to'g'risidagi fikrlarini izohlaydi. Ulug'bek xatni o'zi uchun tayyorlangan tuzoq ekanligini sezganini o'quvchiga anglatish uchun ham ushbu taqlid so'z qo'llangan.
	Bu aldashlar erta-indin ochiq haqiqatlarqoshida chilparcha bo'lib sinmaydilar? U vaqtda	Taqlid so'z dunyo tashvishlarining beg'ubor bola qalbiga keltirishi mumkin bo'lgan

Kecha va kunduz	aldamoq uchun so'z topiladimi? Yosh qizning <u>"qars" eta yorilishi</u> mumkin bo'lgan ko'ngil shishasini yamash uchun onaning tadbir sandig'ida hech narsa topiladimi?	kulfatlarning daxshatini tasvirlashga xizmat qilgan. Uning ofati ma' sum hayotni xazonga aylantirishi mumkinligi yoritilgan.
-----------------	---	--

Xulosa qilib aytganda taqlid so'zning pragmatik xususiyati uning ko'chma ma'noda qo'llanilib nimanidir izohlanishiga, kengroq tasvirlanishiga sabab bo'ladi. Bu badiiy asarlarda ifoda ta'sirchanligini ta'minlaydi. Tag ma'noni ifodalaydi. Aynan shu holat kengroq mushohada qilishga va asarni to'laligicha yoritilishiga asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli, taqlid so'zning pragmatik xususiyati tilshunoslikda alohida ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Hozirgi Boshqird tilidagi oraliq so'zlar va taqlid so'zlar. Isiangulova Gulnoz Abduxoqovna. 2016 yil 28 dekabr .
2. Tilshunoslik nazariyasi. Karimov S.A. 2012.
3. Yulduzli tunlar . Pirimqul Qodirov 2018-yil
4. Ulug'bek xazinasi. Odil Yoqubov. 2022-yil
5. Kecha va kunduz. Cho'lpon. 2000-yil
6. Toirova G., Oripova P. Minnatdorchilik nutqiy aktining ijtimoiy -madaniy xususiyatlari. Научные исследования и общественные проблемы. Volume3, Issue1, 2024. –B. 96-100
7. Toirova G., Oripova P. Gratitude expresses pragmatic meanings. Published March 2, 2024, Multidisciplinary and Multidimensional journal , - B.280 – 284
8. Toirova G. So'zlashuv uslubida tejamlilikning pragmatic xususiyatlari. Таълим ва инноватсион тадқиқотлар. Халқаро журнал. 2022 №5, -Б57-60.

9. Toirova G. Establishment of a national corpus the uzbek language is a requirement of a new era. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). Vol 10, Issue9, September, 2021
10. Тоирова Г. Ўзбек тили миллий корпусни яратишда интерфейсинг аҳамияти. // Сўз санъати халқаро журнали, – Тошкент, 2020, № 3, – Б.100-105.
11. Тоирова Г. Лингвистик базани тузишда модуллаштиришнинг аҳамияти // Наманган давлат университети илмий ахборотномаси. – Наманган, 2021. – №3. – Б.377-386.
12. Toirova, G., & Hamroeva, N. (2020). The importance of linguistic models in the development of language bases. Sciences of Europe, (59-2 (59)), 57-63.

